

KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHGA TA'SIR QILUVCHI TASHKILIY IQTISODIY MEXANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH

Ramazanov Zafar

Osiyo xalqaro universiteti magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14406085>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyoti rivojlanish uchun kambag'allikni qisqartirishga ta'sir etuvchi tashkiliy iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish tushuntirildi, kambag'allikni kamaytirish bo'yicha taklif va tavsiyalar berildi hamda Respublika Prezidenti tomonidan aniq belgilab berilgan chora-tadbirlarni hisobga olgan holda iqtisodchilar ushbu konsepsiyani asoslab berishga harakat qilmoqdalar. mehnatga layoqatli aholining munosib mehnat asosida qashshoqlikdan mustaqil ravishda chiqib ketishi uchun qator chora-tadbirlar va shart-sharoitlarni aniqlashtirib o'tildi.

Kalit so'zlar: kambag'allik, xizmatlar, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, konsepsiya.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ, ВЛИЯЮЩИХ НА СОКРАЩЕНИЕ БЕДНОСТИ

Аннотация. В данной статье разъяснено совершенствование организационно-экономических механизмов, влияющих на сокращение бедности для развития экономики Республики Узбекистан, даны предложения и рекомендации по снижению бедности и даны обоснования этой концепции экономистами с учетом мер, четко определенных Президентом Республики. был уточнен ряд мер и условий для самостоятельного выхода трудоспособного населения из нищеты на основе достойного труда.

Ключевые слова: бедность, услуги, организационно-экономический механизм, понятие.

IMPROVING ORGANIZATIONAL ECONOMIC MECHANISMS THAT INFLUENCE POVERTY REDUCTION

Abstract. This article explains the improvement of organizational economic mechanisms affecting poverty reduction for the development of the economy of the Republic of Uzbekistan, offers and recommendations on Poverty Reduction and, taking into account the measures clearly defined by the president of the Republic, economists are trying to substantiate this concept. a number of measures and conditions have been clarified so that the working population can independently leave poverty on the basis of decent labor.

Keywords: poverty, Services, Organizational and economic mechanism, concept.

O'zbekistonda mehnat bozori siyosati va mehnatga haq to'lash siyosatini takomillashtirishsiz bugungi kunda kambag'allik muammosini samarali hal etib bo'lmaydi.

Aholiga manzilli ijtimoiy yordam dasturlarini ishlab chiqish zarurligini e'tirof etgan holda shuni ta'kidlash kerakki, hozirgi sharoitda ushbu dasturlar ko'p jihatdan mehnatga layoqatli aholining aksariyat qismidagi yuqori darajadagi kambag'allikni qisqartirishga qaratilgan. Agar davlat tomonidan belgilangan siyosati aholi bandligini oshirishga, yangi ish o'rinlarini yaratishga va mavjudlarini saqlab qolishning tashkiliy-moliyaviy asoslarini shakllantirishga qaratilgan bo'lsa, kambag'allik darajasini real pasaytirishga erishiladi.

Davlatimiz rahbarining Murojatnomasida 2023-yilda kambag'allikni qisqartirish bo'yicha amalga oshirilayotgan siyosatning ustuvor yo'nalishlari belgilab berilgan. Xususan, aholining turmush sharoitlarini yaxshilash, kambag'allikni bartaraf etish chora-tadbirlari mahalla miqyosida davom ettiriladi. Aholi tashabbus ko'rsatgan loyihalarni amalga oshirish uchun qariyb uch baravar ko'p, salkam 8 trillion so'm mablag' yo'naltirish ko'zda tutilgan. Hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tengsizlikni qisqartirishni ta'minlovchi mexanizm ishga tushirilib, ular sharoiti va salohiyatidan kelib chiqib, besh toifaga ajratildi. Tadbirkorlar uchun subsidiya, kredit va kompensatsiyalarni toifalardan kelib chiqib ajratish ko'zda tutilgan. Ular uchun soliq stavkalari ham har xil bo'ladi.

O'tgan yilda oilaviy biznes dasturi uchun 12 trillion so'm ajratildi.

Bunday kreditlarning maksimal miqdori ortdi. Davlatimiz rahbarining 2023-yil 25-yanvardagi "Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qaroriga asosan oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida loyihalarni moliyalashtirish uchun "Agrobank" ATB, "Mikrokreditbank" ATB va AT Xalq bankiga 300 million dollar miqdorida mablag'lar uch yillik imtiyozli davr bilan yetti yil muddatga 10 foiz stavkada ajratildi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot jarayonida aniqlangan modeldan foydalangan holda ilmiy yondashuv, qiyosiy tahlil, tahlil va sintez, tanlab olish, iqtisodiy-statistik tahlil, ekonometrik modellashtirish va prognozlash usullaridan foydalanildi. Tahlil va natijalar: O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 2020-yil 27-fevral kuni tadbirkorlik orqali kambag'allikni kamaytirish chora-tadbirlariga bag'ishlangan videoselektor yig'ilishi o'tkazildi. "Dastlabki hisob-kitoblarga ko'ra, 12-15 % yoki 4-5 million kishi kambag'al. Demak, ularning bir kunlik daromadi 10-13 ming so'mdan oshmaydi. Yoki oilada mashina ham, uy hayvoni ham bo'lishi mumkin, lekin agar odam og'ir kasal bo'lsa, oila daromadining kamida 70 foizi uni davolashga ketadi. Bunday oilani o'zini-o'zi ta'minlaydigan oila deb atash mumkinmi? Prezidentimiz xalqimiz hayotida nimalar bo'lyapti, oziq-ovqat, davolanish, ta'lim-tarbiya, farzandlari uchun kiyim-kechak kabi savollar har kuni qiynayapti. Yig'ilishda davlat rahbari yana qo'shimcha qildi: "Kambag'allikning qisqarishi oylik yoki pensiya nafaqalari, ommaviy kreditlar ko'payishini anglatmaydi. - Ular AQShning Massachusetts Texnologiyalar instituti qoshida laboratoriya ochgan. Hozir biz ham o'sha laboratoriya bilan hamkorlikni yo'lga qo'ymoqchimiz.

Bu laboratoriya bir nechta mamlakatlarda kambag'allikka qarshi kurash bo'yicha qator tajribalarni o'tkazib keladi. Shulardan biri bolalarni maktabga jo'natish va ularning maktabga bormasligining oldini olish bo'yicha maktabda oziq-ovqatni tashkil qilish tajribasi hisoblanadi.

Ko'p kambag'al oilalar kiyimi yo'qligi sabab maktabga bormasligini aytadi. Maktabda bolaga kiyim yoki ovqat berish uning bilim darajasiga qanchalik ta'sir qilishi kabi tajribalarning kambag'allikni qisqartirishga ta'sirini o'rganishgan. Prezidentimizning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasida ta'kidlanganidek, Yangi O'zbekistonni "ijtimoiy davlat" tamoyili asosida qurish, inson salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun teng imkoniyatlar, odamlar munosib hayot kechirishi uchun zarur sharoitlar yaratish va kambag'allikni qisqartirish maqsad qilingan. Shundan kelib chiqib, ijtimoiy sohaga davlat xarajatlarini oshirish vazifasi qo'yildi.

Xususan, 2018 yilda 35 trillion, 2019 yilda 61,3 trillion, 2020 yilda 74,2 trillion, 2021 yilda 85,3 trillion so'm ajratilgan. 2022 yilda esa 105,5 trillion so'm yo'naltirilgan. 2022 yil yakunlariga ko'ra, kambag'allik darajasi 17 foizdan 14 foizga kamaydi. Yangi ish o'rinlarini yaratishga alohida e'tibor qaratildi. Yil davomida 200 mingga yaqin tadbirkorlik sub'ektlari tashkil etilib, 10 mingta korxonaning faoliyati kengaytirildi va 11 mingta korxona quvvati tiklandi. Davlat dasturlari, jumladan, aholini kasb-hunarga o'qitish, mahallalarda tadbirkorlikka ko'maklashish sohasida amalga oshirilayotgani natijasida 1 million kishi kambag'allikdan olib chiqildi. Agar hukumat o'z sa'y-harakatlarini faqat yuqorida qayd etilgan maqsadlardan biriga erishishga qaratssa, mutlaq kambag'allikni kamaytirishga erishish juda qiyin bo'ladi. Shu bois, hozirgi vaqtda "uchburchak" (Kambag'allik, tengsizlik va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik va ularning o'zaro ta'siri) modeli ko'plab xalqaro tashkilotlar tomonidan mamlakatlarning rivojlanish strategiyalarini va kambag'allikni qisqartirish chora-tadbirlarini ishlab chiqishda qo'llanilib kelinmoqda.

Kambag'allikning mamlakatning jismoniy yoki inson kapitalini to'plash qobiliyatiga ta'siri salbiydir. Humberto Lopes va Luis Serven o'zlarining "O'sish uchun juda kambag'al" asarlarida kambag'allikning iqtisodiy o'sishga ta'sirini ekonometrik tahlil qilib, kambag'allikning iqtisodiy o'sishga sezilarli salbiy ta'siri bor" degan xulosagakelishdi va bu orqali kambag'al aholi sonining 10 foizga ko'payishi iqtisodiy o'sishning 1 foiz punktga pasayishiga olib kelishini isbotlashdi.

Ma'lumot uchun, O'zbekistondagi minimal iste'mol xarajatlari miqdori 2021 yilda 440 ming so'mni tashkil etgan, 2022 yil yanvaridan boshlab esa 498 ming so'm deb belgilangandi. So'nggi marta bu miqdor 2023 yil iyul oyida 498 ming so'mdan 568 ming so'mgacha, 2024 yilning yanvarida esa 568 ming so'mdan 621 ming so'mgacha oshirilgandi. O'zbekiston Respublikasida kambag'al aholi ulushi 2010 yilda 2001 yilga nisbatan birinchi marta 10,0 foizga yaqin (aniqrog'i 9,8 foiz) kamaygan. Bu esa o'sha davrga nisbatan iqtisodiy o'sish 1,0 foizga oshgan deganidir. 2021 yilda esa 10,5 foizga kamayganini ko'rish mumkin va bu vaqt oralig'ida O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy o'sishini 1,05 foizga o'sganligini belgilaydi.

Tengsizlik innovatsion rivojlanish va kichik biznes rivojlanishini rag'batlantiradi. Salbiy ta'sir quyidagi omillar bilan bog'liq: imkoniyatlarning tengsizligi ta'lim va ish tanlashga salbiy ta'sir qiladi, davlat institutlari hamda siyosatining samarasizligiga va korrupsiya, fuqarolik nizolarining o'sishiga yordam beradi, shuningdek, aholi tomonidan davlat hokimiyati organlariga bo'lgan ishonch darajasini pasaytiradi. kambag'allikni kamaytirishga moliyaviy islohotlar bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Bu odatda mamlakat iqtisodiyotining o'ziga xos xususiyatlariga hamda islohotlar turiga bog'liq. O'zbekistonda bandlik, ish haqi va qashshoqlikni kamaytirish yoki qashshoqlikka barham berish bilan bog'liq barcha masalalar kambag'allikni qisqartirish milliy dasturi doirasida hal etilishi mumkin.

Xulosa va takliflar. Bu aholi turmush darajasini oshirish, qashshoqlikni kamaytirish, ishsizlik darajasini pasaytirish, mehnat bozoriga qo'shimcha faol dasturlarni joriy etish, aholini qo'llab-quvvatlash bo'yicha manzilli ijtimoiy dasturlarni ishlab chiqish, maqsadli davlat dasturlari loyihasini takomillashtirishga xizmat qilmoqda. Bundan kelib chiqqan holda shuni ta'kidlash mumkinki, kambag'allikni qisqartirishni o'rganishda ekonometrik modellarni qo'llashda bir qator omillar xarakterlidir: aholining qarishi va migratsiya o'zgarishlarining bugungi sharoitida yoshlar, ayollar, keksa ishchilar, shuningdek, kambag'allik darajasi past. malakali ishchilar soni va ularning tegishli kuzatishlari: yillik statistik ma'lumotlar, miqdoriy ko'rsatkichlardan tashqari sifat ko'rsatkichlarining mavjudligi: ishlab chiqilgan dastur va qarorlarning ta'sirini keltirish mumkin. Bu esa, o'z navbatida, kambag'allikni qisqartirishni o'rganishda ekonometrik modellardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari borligini tasdiqlaydi.

REFERENCES

1. Supiyevna, B. M. (2024). WAYS OF EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN THE DEVELOPMENT OF PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN UZBEKISTAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 131-137.
2. Бозорова, М. С. (2021). Глава 10. Стратегия внедрения цифровых технологий и современных методов в образовательный процесс. In *Инновационное развитие науки и образования* (pp. 122-132).
3. Supiyevna, B. M. (2024). TIZIMIDA BANK FINANCIAL SERVICE NUMBER: DEVELOPMENT AND OLD TURGAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 46, 379-385.
4. Supiyevna, B. M. (2023). MARKETING MANAGEMENT STRATEGY'S IMPORTANCE AND MODERN CONCEPT. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 381-386.
5. Supiyevna, B. M. (2023). TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIDA PERSONALNI BOSHQARISHNING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 409-414.

6. Supieva, B. M. (2023). EFFECTIVENESS OF USING PR-ADVERTISING SERVICES IN THE PROCESS OF PRODUCT DELIVERY ON THE EXAMPLE OF BUKHARA REGION.
7. Базарова, М. С. (2020). Развитие внимания дошкольников посредством дидактических игр. In *Исследования молодых ученых* (pp. 37-40).
8. Supieva, B. M., & Furuza, S. (2023). STRATEGIC WAYS OF IMPLEMENTING PERSONNEL POLICY IN COMMERCIAL BANKS. *THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY*, 1(7), 22-25.
9. Bazarova, M. S., & Khudaiberdiyeva, O. Q. (2022). IMPROVEMENT OF THE MECHANISM OF INNOVATIVE MANAGEMENT OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES. In *Современные проблемы социально-экономических систем в условиях глобализации* (pp. 464-467).
10. Supieva, B. M. (2024). DISTINCTIVE FEATURES OF PERSONAL MANAGEMENT IN THE ACTIVITIES OF COMMERCIAL BANKS. *Gospodarka i Innowacje.*, 47, 134-139.
11. Nafisa, R. (2024). Formation of a Strategy for Sustainable Development of the National Economy. *Miasto Przyszłości*, 54, 764-771.
12. Rakhmonkulova, N. (2024). Prospects for the Development of the Economy of Uzbekistan. *JOURNAL OF INTELLECTUAL PROPERTY AND HUMAN RIGHTS*, 3(10), 37-44.
13. Nafisa, R. (2024). Defects in Administration in Economic Development. *International Journal of Formal Education*, 3(9), 17-24.
14. қизи Рахмонқулова, Н. О. (2023). КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИНИНГ ҲУДУДЛАР ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ЎРНИ. " *Экономика и туризм*" *международный научно-инновационной журнал*, 6(14).
15. Rakhmonkulova, N. (2023). DEVELOPMENT STRATEGY IN THE DEVELOPMENT OF THE REGIONAL ECONOMY. *Modern Science and Research*, 2(12), 301-305.
16. Sh, Y. D., & Rakhmankulova, N. O. (2021). XUSUSIY SHERIKCHILIK VA TURIZM KLASITERI SOHASIDAGI TADBIRKORLIK RIVOJIDA DAVLATNING O'RN. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 1(2), 73-76.
17. Sh, Y. D., & Rakhmankulova, N. O. (2021). Risks in the Process of Digitalization of Business Activities. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 1(2), 19-22.

18. Явмутов, Д. Ш., & Рахманкулова, Н. О. (2021). КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ РАСЧЕТА ПРОДУКЦИИ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ. *ЎТИМОЙҲУ ФАНЛАРДА ИННОВАСИҲА ОНЛАЙН ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ*, 1(2), 12-17.
19. Sh, Y. D., & Rakhmanqulova, N. O. (2021). Innovative approaches to the use of digital technologies in theeconomy. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ОНЛАЙН ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ*, 1(2), 77-80.
20. Raxmonqulova, N. O. (2022). THE IMPACT OF THE DIGITAL ECONOMY ON RESOURCE CONSUMPTION. In *Современные проблемы социально-экономических систем в условиях глобализации* (pp. 476-480).